

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยพฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหารในทัศนะของ
อาจารย์วิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา กลุ่มภาคเหนือ ผู้วิจัยนำเสนอตามลำดับดัง
ต่อไปนี้

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทัศนะของอาจารย์ในวิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา
กลุ่มภาคเหนือ ที่มีต่อพฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหาร 3 ด้านคือ
 - 1.1 ด้านการครองตน
 - 1.2 ด้านการครองคน
 - 1.3 ด้านการครองงาน
2. เพื่อเปรียบเทียบทัศนะของอาจารย์ในวิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดกรม
อาชีวศึกษา กลุ่มภาคเหนือ ที่มีต่อพฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหารทั้ง 3 ด้าน โดยจำแนก
ตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา คณะวิชา และประสบการณ์ทางการสอน

สมมุติฐานของการวิจัย

อาจารย์ในวิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา กลุ่มภาคเหนือ โดยจำแนก
ตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา คณะวิชา และประสบการณ์ทางการสอน แตกต่างกัน มีทัศนะต่อ
พฤติกรรมทางด้านคุณธรรมของผู้บริหารทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการครองตน ด้านการครองคน
และด้านการครองงาน แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ อาจารย์ในวิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา กลุ่มภาคเหนือ ประกอบด้วย วิทยาลัยพณิชยการบึงพระพิษณุโลก วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่ วิทยาลัยอาชีวศึกษานครสวรรค์ วิทยาลัยอาชีวศึกษาพิษณุโลก วิทยาลัยอาชีวศึกษาแพร่ วิทยาลัยอาชีวศึกษาลำปาง วิทยาลัยอาชีวศึกษาสุโขทัย และวิทยาลัยอาชีวศึกษาอุตรดิตถ์ ปีการศึกษา 2542 จำนวน 681 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ อาจารย์ในวิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา กลุ่มภาคเหนือ ประกอบด้วย วิทยาลัยพณิชยการบึงพระพิษณุโลก วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่ วิทยาลัยอาชีวศึกษานครสวรรค์ วิทยาลัยอาชีวศึกษาพิษณุโลก วิทยาลัยอาชีวศึกษาแพร่ วิทยาลัยอาชีวศึกษาลำปาง วิทยาลัยอาชีวศึกษาสุโขทัย และวิทยาลัยอาชีวศึกษาอุตรดิตถ์ ปีการศึกษา 2542 จำนวน 246 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น กำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ เกรจซี และมอร์แกน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติของอาจารย์วิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา กลุ่มภาคเหนือ เกี่ยวกับพฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหาร 3 ด้าน คือ ด้านการครองตน ด้านการครองคน และด้านการครองงาน ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยอาศัยแนวทางกรสร้างแบบสอบถามของ บุญเทียม พันธุ์รอด (2534 : 108 - 112) มณเฑียร ม่วงศรีศักดิ์ (2535 : 103 - 106) คำพันธ์ บุญยี่ด (2537 : 113 - 121) แบ่งแบบสอบถามเป็น 2 ตอน ได้แก่

1. แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบสำรวจรายการ

2. แบบสอบถามทัศนคติของอาจารย์ที่มีต่อพฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหาร 3 ด้านคือ ด้านการครองตน ด้านการครองคน และด้านการครองงาน ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบ มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยมีคะแนนเป็น 5, 4, 3, 2 และ 1 มีจำนวน 43 ข้อ ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.98

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. ขอนหนังสือจากบัณฑิตศึกษา สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม ถึงกรมอาชีวศึกษา เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือจากอธิบดีกรมอาชีวศึกษาในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

2. ส่งหนังสืออนุญาตให้เก็บข้อมูลพร้อมแบบสอบถามไปยังสถานศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา กลุ่มภาคเหนือ จำนวน 9 วิทยาลัย โดยทางไปรษณีย์พร้อมทั้งสอคของติดแสตมป์เจ้าหน้าที่ของผู้วิจัย เพื่ออำนวยความสะดวกในการส่งแบบสอบถามกลับคืน

3. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปจำนวน 246 ฉบับ ได้รับกลับคืนจำนวน 245 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 99.59 แบบสอบถามที่ได้รับคืนมีความสมบูรณ์สามารถนำมาวิเคราะห์ข้อมูลได้ทั้งหมด

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้ หลังจากเก็บรวบรวมแบบสอบถามและตรวจสอบความถูกต้องแล้ว ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ (SPSS 7 PC) ดังนี้

1. แบบสอบถามตอนที่ 1 ซึ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของอาจารย์วิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา กลุ่มภาคเหนือ วิเคราะห์โดยใช้วิธีการหาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

2. แบบสอบถามตอนที่ 2 ซึ่งเป็นข้อมูลทัศนคติของอาจารย์วิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา กลุ่มภาคเหนือ เกี่ยวกับพฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหาร 3 ด้าน คือ ด้านการครองตน ด้านการครองคน และด้านการครองงาน ได้ทำการวิเคราะห์ดังนี้

2.1 คำนวณค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลตามเป็นรายข้อ รายด้าน และรวมทุกด้าน

2.2 ทดสอบสมมติฐาน โดยการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างด้วย t-test และ F-test

สรุปผล

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของอาจารย์วิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา กลุ่มภาคเหนือ พบว่า มีจำนวน 245 คน เป็นอาจารย์เพศหญิง 203 คน คิดเป็นร้อยละ 82.9 เพศชาย 42 คน คิดเป็นร้อยละ 17.1 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31 - 40 ปี จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 44.9 มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 204 คน คิดเป็นร้อยละ 83.3 เป็นผู้สอนวิชาชีพ จำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 65.3 และมีประสบการณ์ทางการสอนระหว่าง 10 - 19 ปี จำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 45.7

2. ผลการวิเคราะห์ทัศนคติของอาจารย์วิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา กลุ่มภาคเหนือ เกี่ยวกับพฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหาร ใน 3 ด้าน เมื่อพิจารณาแต่ละด้านปรากฏผลดังนี้

2.1 คุณธรรมด้านการครองตน อาจารย์วิทยาลัยอาชีวศึกษา มีทัศนคติเกี่ยวกับพฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหาร ด้านการครองตน โดยส่วนรวมมีทัศนคติอยู่ในระดับมาก ทุกข้อ ยกเว้นเครพในสิทธิของผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีทัศนคติอยู่ในระดับมากที่สุดคือ ตรงต่อใจลงทั้งในการทำงานและการนัดหมาย รองลงมาคือ การประพฤติตนอยู่ในระเบียบวินัยของทางราชการอย่างเคร่งครัด และข้อที่มีทัศนคติในระดับน้อยที่สุดคือ เครพในสิทธิของผู้ใต้บังคับบัญชา

2.2 คุณธรรมด้านการครองคน อาจารย์วิทยาลัยอาชีวศึกษา มีทัศนคติเกี่ยวกับพฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหาร ด้านการครองคน โดยส่วนรวมมีทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีทัศนคติอยู่ในระดับมากที่สุดคือ แสดงความยินดีและยกย่องชมเชยผู้ใต้บังคับบัญชาที่ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงาน รองลงมาคือ มีความปรารถนาดีต้องการให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้ประโยชน์และมีความสุข มีความสุภาพอ่อนโยนต่อทุกคนและบุคคลทั่วไป และข้อที่มีทัศนคติอยู่ในระดับน้อยที่สุดคือ สร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาในการปฏิบัติงาน

2.3 คุณธรรมด้านการครองงาน อาจารย์วิทยาลัยอาชีวศึกษา มีทัศนคติเกี่ยวกับพฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหาร ด้านการครองงาน โดยส่วนรวมมีทัศนคติอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีทัศนคติอยู่ในระดับมากที่สุดคือ มุ่งมั่นในการทำงานและความเจริญก้าวหน้าของสถานศึกษา รองลงมาคือ ปฏิบัติหน้าที่การงานด้วยความเอาใจใส่ เพื่อความก้าวหน้าของ

สถานศึกษาที่รับผิดชอบ และข้อที่มีทักษะอยู่ในระดับน้อยที่สุดคือ สร้างบรรยากาศให้เหมาะสมแก่การทำงาน โดยมีเครื่องอำนวยความสะดวกสบายพอสมควร

3. ผลการวิจัยเปรียบเทียบทักษะของอาจารย์วิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา กลุ่มภาคเหนือ เกี่ยวกับพฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหาร ใน 3 ด้าน คือ ด้านการครองตน ด้านการครองคน และด้านการครองงาน จำแนกตามสถานภาพของอาจารย์วิทยาลัยอาชีวศึกษา ปรากฏผลดังนี้

3.1 อาจารย์เพศชายและอาจารย์เพศหญิง ในวิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา กลุ่มภาคเหนือ มีทักษะเกี่ยวกับพฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหาร 3 ด้าน คือด้านการครองตน ด้านการครองคน และด้านการครองงาน ไม่แตกต่างกัน

3.2 อาจารย์ที่มีอายุต่ำกว่า 31 ปี อายุ 31 - 40 ปี และอายุ 40 ปีขึ้นไป ในวิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา กลุ่มภาคเหนือ มีทักษะเกี่ยวกับพฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหาร ด้านการครองตน ไม่แตกต่างกัน

3.3 อาจารย์ที่มีอายุต่ำกว่า 31 ปี อายุ 31 - 40 ปี และอายุ 40 ปีขึ้นไป ในวิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา กลุ่มภาคเหนือ มีทักษะเกี่ยวกับพฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหาร ด้านการครองคน จากการวิเคราะห์ผลรวมในทุกข้อส่วนใหญ่มีทักษะไม่แตกต่างกัน มีอยู่เพียง 1 ข้อเท่านั้น อาจารย์ที่มีอายุต่ำกว่า 31 ปี กับอายุ 31 - 40 ปี มีทักษะแตกต่างกัน คือ ชี้แจง แนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ได้บังคับบัญชา

3.4 อาจารย์ที่มีอายุต่ำกว่า 31 ปี อายุ 31 - 40 ปี และอายุ 40 ปีขึ้นไป ในวิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา กลุ่มภาคเหนือ มีทักษะเกี่ยวกับพฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหาร ด้านการครองงาน จากการวิเคราะห์ผลรวมในทุกข้อส่วนใหญ่มีทักษะไม่แตกต่างกัน มีอยู่เพียง 1 ข้อเท่านั้น อาจารย์ที่มีอายุต่ำกว่า 31 ปี กับอายุ 31 - 40 ปี มีทักษะแตกต่างกัน คือ สร้างบรรยากาศในสถานศึกษาให้เหมาะสมแก่การทำงาน โดยมีเครื่องอำนวยความสะดวกสบายพอสมควร

3.5 อาจารย์ที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีกับปริญญาโทในวิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา กลุ่มภาคเหนือ มีทักษะเกี่ยวกับพฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหาร 3 ด้าน คือ ด้านการครองตน ด้านการครองคน และด้านการครองงาน ไม่แตกต่างกัน

3.6 อาจารย์ที่มีประสบการณ์ทางการสอนต่ำกว่า 10 ปี ประสบการณ์ทางการสอนตั้งแต่ 11 - 19 ปี และประสบการณ์ทางการสอน 20 ปีขึ้นไป ในวิทยาลัยอาชีวศึกษา

สังกัดกรมอาชีวศึกษา กลุ่มภาคเหนือ มีทัศนะเกี่ยวกับพฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหาร 3 ด้าน คือ ด้านการครองตน ด้านการครองคน และด้านการครองงาน ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาวิจัยพฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหาร ในทัศนะของอาจารย์วิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา กลุ่มภาคเหนือ ใน 3 ด้านคือ ด้านการครองตน ด้านการครองคน และด้านการครองงาน นำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลจากการศึกษาทัศนะของอาจารย์วิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา กลุ่มภาคเหนือ ใน 3 ด้าน พบว่า อาจารย์วิทยาลัยอาชีวศึกษา มีทัศนะต่อพฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหาร ด้านการครองตนอยู่ในระดับปฏิบัติมาก ด้านการครองคน อยู่ในระดับปฏิบัติปานกลาง และด้านการครองงาน อยู่ในระดับปฏิบัติมาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของแต่ละด้านนับว่าเป็นนิมิตหมายอันดีต่อวงการการบริหารการศึกษาที่ผู้บริหารการศึกษาในวิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา กลุ่มภาคเหนือ ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมเป็นไปตามทำนองคลองธรรมของผู้บริหารเป็นที่น่าพอใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชิวซ์ โพธิกุล (2528 : 2) พบว่า คุณธรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดสุพรรณบุรี อยู่ในระดับดีมาก ยกเว้นคุณธรรมด้านการรักษาสัจจะ อยู่ในระดับปานกลาง

เหตุผลประการหนึ่งที่สนับสนุนให้ผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา กลุ่มภาคเหนือ มีพฤติกรรมอยู่ในระดับปฏิบัติมากนั้นสืบเนื่องมาจากนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ เกี่ยวกับการฝึกอบรมผู้บริหารจะกำหนดหลักสูตรเน้นหนักในด้านการอบรมด้านคุณธรรม ทัดเทียมกับความรู้ และทักษะด้านวิชาการและการบริหาร (สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา, 2541 : 16) นอกจากนั้นกระทรวงศึกษาธิการยังได้จัดตั้งสำนักงานพัฒนาคุณธรรม ซึ่งมีโครงการให้การฝึกอบรมเน้นหนักด้านคุณธรรมแก่ผู้บริหารและครูโดยทั่วไปดังที่ได้กล่าวอ้างอิงในตอนต้น อาจกล่าวได้ว่า การปฏิบัติตามคุณธรรมของผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา กลุ่มภาคเหนือ เป็นผลมาจากกระบวนการฝึกอบรมดังกล่าว ดังที่ ประไพพรรณ เวชรักษ์ (2543 : 11) กล่าวว่า การฝึกอบรมมีวัตถุประสงค์เรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะเพื่อให้เปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรม และสามารถนำความรู้เรื่องนั้นไปใช้ได้ทันที ซึ่งในการฝึกอบรมจะต้องเน้นความสำคัญของทัศนคติ ทักษะ และความรู้ ตามลำดับ

จากข้อมูลที่ได้จึงมีประเด็นที่ควรอภิปรายเพิ่มเติมคือ ทักษะของอาจารย์ที่มีต่อพฤติกรรมทางด้านคุณธรรมของผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา กลุ่มภาคเหนือ ค่าเฉลี่ยโดยรวมจะมีน้ำหนักพฤติกรรมในด้านการครองตนและด้านการครองงาน ซึ่งอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการครองคนอยู่ในระดับปานกลาง โดยภาพรวมค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกับระดับปานกลาง คือ ปฏิบัติบ้าง นั่นหมายความว่า ผู้บริหารมีพฤติกรรมด้านคุณธรรมอยู่ในระดับที่ยังไม่เหมาะสม หมายถึง ยังกระทำไม่ถึงขั้นที่จัดว่าเป็นคุณธรรมโดยแท้ คือปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอเป็นประจำ ถ้าจะให้เป็นไปตามที่ทางราชการคาดหวังจะต้องให้ภาพรวมออกมาอยู่ในระดับมากที่สุด คือ พฤติกรรมที่ปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอเป็นประจำ ซึ่งตรงกับ ความหมายของคุณธรรมที่ ลัดดา เสนาวงษ์ (2532 : 29) ได้ให้ความหมายไว้ว่า คุณธรรม คือ ความดีงามต่าง ๆ ที่มีอยู่ในจิตใจของแต่ละคน และยึดถือปฏิบัติจนเป็นนิสัย

ผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษาเป็นบุคคลที่ต้องทำงานกับคนจำนวนมาก การทำงานจะมีความสุขทั้งตนเองและเพื่อนร่วมงาน อันจะส่งผลดีต่อคุณภาพการศึกษานั้น ผู้บริหารต้องมีความรู้ ตลอดจนนำความรู้เกี่ยวกับคุณธรรมไปปรับใช้ในการครองตน ครองคน และครองงาน

คุณธรรมด้านการครองตน เป็นการใช้คุณธรรมในการรู้จักพัฒนาตนเอง ซึ่งได้แก่

- 1) สติสัมปชัญญะ เป็นหลักที่ทำให้ผู้บริหารรู้ว่าตนเองคือใคร รู้ว่ากำลังทำอะไรอยู่ และรู้อะไรจะทำอะไร
- 2) ทิริโอตปปะ ผู้บริหารที่มีคุณธรรมข้อนี้ก็จะไม่กล้าทำความชั่ว
- 3) ขันติโสรัจจะ ผู้บริหารที่มีคุณธรรมข้อนี้สามารถประสบความสำเร็จได้ เพราะมีความอดทนต่อความยากลำบากและสถานการณ์ที่ไม่พึงประสงค์
- 4) ความสันโดษ ผู้บริหารที่มีคุณธรรมข้อนี้จะมีความยินดีและพอใจตนเอง ไม่แข่งขันและเบียดเบียนผู้อื่น

นอกจากหลักธรรม 4 ประการนี้แล้ว ยังมีคุณธรรมที่สอนให้ผู้บริหารตระหนักถึงตนเองในเรื่องการประมาทตนคือ สัปปริสธรรม 7 และอิทธิบาท 4 เป็นคุณธรรมที่สอนให้ผู้บริหารมีความมานะ รู้จักพึ่งตนเอง ดังนั้นการยึดถือคุณธรรมในด้านการครองตนย่อมก่อให้เกิดมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

คุณธรรมในด้านการครองคน เป็นคุณธรรมของผู้บริหารพึงมีต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งได้แก่

- 1) พรหมวิหาร 4 เป็นคุณธรรมที่ก่อให้เกิดความรักใคร่ต่อกัน
- 2) สังคหวัตถุ 4 เป็นคุณธรรมที่ใช้ในการสงเคราะห์
- 3) ฆราวาสธรรม 4 เป็นคุณธรรมของฆราวาสที่ใช้ในการสร้าง

มนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่น

หลักคุณธรรมดังกล่าวมาแล้วย่อมทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดรักใคร่ผู้บริหาร แต่สิ่งที่คุณบริหารจะละเลยมิได้ก็คือ การใช้หลักคุณธรรมบริหารงานให้ลุล่วงไปด้วยดี ได้แก่ ฆราวาสธรรม 4 อิทธิบาท 4 และอปริหานิยธรรม 7

2. ผลจากการเปรียบเทียบทัศนะของอาจารย์ที่มีต่อพฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา กลุ่มภาคเหนือ ใน 3 ด้าน คือ ด้านการครองตน ด้านการครองคน และด้านการครองงาน โดยจำแนกตามตัวแปรนั้นจะเห็นว่า

2.1 อาจารย์เพศชายและอาจารย์เพศหญิงมีทัศนะต่อพฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา กลุ่มภาคเหนือ ทั้ง 3 ด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ระเบียบ สมจิตร (2542) ที่ศึกษาพบว่า ความจำเป็นเกี่ยวกับคุณธรรมสำหรับผู้บริหาร เมื่อจำแนกตามเพศมีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความเจริญและความตื่นตัวเรื่อง การปกครองระบอบประชาธิปไตย และค่านิยมความเสมอภาคของสังคมไทยในปัจจุบัน มีผลทำให้อาจารย์เพศหญิงมีความต้องการพัฒนาและยกระดับคุณภาพของตนเองให้เท่าเทียมกับอาจารย์เพศชายทั้งในด้านการศึกษา การประกอบอาชีพ และการดำรงตำแหน่งในทางสังคม จึงมีผลทำให้การวิจัยครั้งนี้อาจารย์เพศชายและเพศหญิงมีทัศนะต่อพฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหารสังกัดกรมอาชีวศึกษา กลุ่มภาคเหนือ ไม่แตกต่างกัน ดังที่ อุทัย หิรัญโต (2515 : 190 - 191) ได้ชี้ให้เห็นว่า พฤติกรรมของชายและหญิงในทางจิตวิทยาและสรีระวิทยา ไม่มีความแตกต่างกัน มีมันสมองที่มีความสามารถเท่าเทียมกันจะทำงานให้ดีเท่ากัน ความ เท่าเทียมในเรื่องของสิทธิและโอกาสด้านการเข้าสู่ตำแหน่ง การอบรมเพื่อพัฒนาตนเอง การรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย และการได้รับสิทธิผลประโยชน์ก็ได้รับเท่าเทียมกัน ไม่มีข้อกำหนดหรือระเบียบใดที่จะกำหนดในเรื่องของความแตกต่างเรื่องเพศสำหรับครู อาจารย์เป็น

ข้าราชการตามระบบบริหารราชการ ต้องอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ของระบบราชการ โดยเฉพาะ สิทธิและโอกาสต้องเท่าเทียมกันทุกเพศ ดังที่ สมปราชญ์ จอมเทศ (2516 : 17) ได้สรุปว่า หลักสำคัญของระบบบริหารราชการ คือ การจัดลำดับของการบังคับบัญชา การคัดเลือก บุคคลเข้าสู่ตำแหน่งต้องยึดหลักความรู้ความสามารถ ดังที่กล่าวมาแล้ว อาจารย์ที่เพศต่างกัน มีทัศนคติต่อพฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหารไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านการครองคน ข้อที่มีความแตกต่างกันมีเพียงข้อเดียวคือ ชี้แจง แนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ใต้บังคับบัญชา แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารที่ดีต้องมีความสามารถให้คำแนะนำ คำปรึกษา สั่งสอนและฝึกอบรม ผู้ใต้บังคับบัญชาในการปฏิบัติงานในหน้าที่ให้ดีขึ้น ทั้งด้านวิชาการ ความประพฤติส่วนตัว รวมทั้งให้คำปรึกษาได้ในทุกกรณีจะทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชารู้สึกอบอุ่น ดังที่ พระเมธี ธรรมาภรณ์ (ประยูร ธรรมจิตโต) (2541 : 12 - 41) กล่าวหา นักบริหารต้อง มีปัญญาพละ หมายถึง กำลังแห่งความรอบรู้ คือ รู้มากกว่าที่เห็น เข้าใจมากกว่าที่ได้ยิน นักบริหารต้องมี ปัญญา คือ ความรอบรู้เกี่ยวกับงานในหน้าที่และบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยสรุปนักบริหารต้องพำ หนำที่บริหารตน บริหารคน และงาน ส่วนด้านการครองงาน ข้อที่มีความแตกต่างกันมีเพียง ข้อเดียวคือ สร้างบรรยากาศในสถานศึกษาให้เหมาะสมแก่การทำงาน โดยมีเครื่องอำนวยความสะดวกสบายพอสมควร ซึ่งทฤษฎีของมาสโลว์ (Abraham H. Maslow) ได้จัดลำดับความ ต้องการของมนุษย์มีลักษณะเป็นรูปปิรามิด คือ ความต้องการทางกายเป็นความต้องการขั้น พื้นฐานของมนุษย์ เมื่อได้รับการตอบสนองด้านทางกายจนพอเพียงแล้ว มนุษย์ก็มีความ ต้องการทางจิตใจและทางสังคมต่อไป คำว่า พหุ ทางวัตถุหรือทางกายแต่ละชนิดของมนุษย์ แต่ละคนไม่เท่ากันและไม่เหมือนกัน หรือจะพูดอีกนัยหนึ่งว่า "ความโลภของมนุษย์ไม่ เท่ากันหรือไม่เหมือนกัน" ซึ่งเป็นสาเหตุที่สำคัญที่ก่อให้เกิดโลกวุ่นวาย ยุ่งเหยิงอยู่ในทุกวันนี้ ความต้องการทางจิตใจและทางสังคมของมนุษย์มี 4 ประการ เรียงตามลำดับ ความต้องการ เกี่ยวกับความมั่นคงปลอดภัย ความต้องการความรักใคร่และความต้องการมีพวก ความต้องการเกียรติยศชื่อเสียง ความต้องการความสำเร็จสมหวังในชีวิต ความต้องการ 3 ประการหลัง นี้เมื่อมนุษย์ได้รับมาแล้วก็อยากได้เพิ่มขึ้น ๆ อีกเรื่อย ๆ ไม่มีคำว่าพอ ไม่มีที่สิ้นสุดหรือจุด จบ ซึ่งสอดคล้องกับ ญัตย โสทร (2519 : 177) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารจะบริหารงานให้ผู้ใต้ บังคับบัญชาทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ต้องอาศัยสิ่งจูงใจ 5 อย่าง คือ 1) สิ่งจูงใจที่เป็น วัตถุ เช่น เงินและสิ่งของ 2) สิ่งจูงใจที่ไม่ใช่วัตถุแต่เป็นโอกาส เช่น การให้โอกาสที่จะมีชื่อเสียงดีเด่น เกียรติยศ อำนาจประจำตัวมากขึ้น 3) สิ่งจูงใจที่เป็นสภาพการทำงานซึ่งอาศัย

วัตถุเป็นหลัก เช่น ให้นั่งทำงานดี มีห้องทำงานส่วนตัว มีรถประจำตำแหน่ง หรือของส่วนตัวประจำตำแหน่ง 4) สิ่งจูงใจที่เป็นสภาพของการทำงานซึ่งไม่เกี่ยวกับวัตถุ เช่น สภาพสังคมของอาจารย์ในวิทยาลัย ช่วยให้วิทยาลัยน่าอยู่ 5) การบำรุงขวัญหรือการกระตุ้นและการสร้างความรู้สึกให้เกิดขึ้นกับอาจารย์ทั้งหลาย ว่าตนมีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการสร้างชื่อเสียงให้แก่วิทยาลัย

2.2 อาจารย์ที่มีอายุต่ำกว่า 31 ปี อายุ 31 - 40 ปี และอายุ 41 ปีขึ้นไป มีทัศนคติต่อพฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหาร ทั้ง 3 ด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ระเบียบ สมจิตร (2542) ที่ศึกษาพบว่า ความจำเป็นเกี่ยวกับคุณธรรมสำหรับผู้บริหาร เมื่อจำแนกตามเพศมีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.3 อาจารย์ที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีกับปริญญาโท มีทัศนคติต่อพฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหาร ทั้ง 3 ด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ระเบียบ สมจิตร (2542) ที่ศึกษาพบว่า ความจำเป็นเกี่ยวกับคุณธรรมสำหรับผู้บริหาร เมื่อจำแนกตามเพศมีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า

2.3.1 อาจารย์ได้รับการส่งเสริมและมีโอกาสได้ศึกษาต่อ เพื่อเลื่อนวิทยฐานะอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะในระดับปริญญาโทขึ้นไปกำลังศึกษาอยู่เป็นจำนวนมาก จึงทำให้ทัศนคติของอาจารย์เกี่ยวกับพฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหาร 3 ด้าน คือ ด้านการครองตน ด้านการครองคน และด้านการครองงาน ไม่แตกต่างไปจากอาจารย์ที่มีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาโท

2.3.2 การได้รับความรู้และประสบการณ์ใหม่ ๆ ในการปฏิบัติงานของอาจารย์ทุกคนไปในแนวเดียวกัน โดยได้จัดฝึกอบรมปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอนแก่ผู้บริหาร อาจารย์ในสังกัดทุกคน ฉะนั้นการได้รับความรู้ความเข้าใจในแนวทางเดียวกันทั้งผู้บริหารวิทยาลัย อาจารย์สามารถปฏิบัติงานร่วมกันให้เกิดผลสำเร็จและมีความสัมพันธ์กันด้วยดี โดยไม่คำนึงว่าอาจารย์มีวุฒิแตกต่างกัน จึงน่าจะทำให้อาจารย์ที่มีวุฒิแตกต่างกัน มีทัศนคติต่อพฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหาร 3 ด้าน คือด้านการครองตน ด้านการครองคน และด้านการครองงาน ไม่แตกต่างกัน ตามที่อาจารย์ที่มีวุฒิแตกต่างกัน มีทัศนคติต่อพฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหาร 3 ด้าน ไม่แตกต่างกัน น่าจะเป็นผลดีกับผู้บริหารวิทยาลัยที่จะ

จงใจอาจารย์ในการร่วมปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งในการจงใจนี้ เสถียร เหลืองอร่าม (2526 : 60 - 67) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารจะต้องเข้าใจความต้องการของบุคคลในหน่วยงานหรือองค์กร เพราะความต้องการเป็นสิ่งจงใจให้บุคคลมีพฤติกรรมต่าง ๆ ผู้บริหารต้องจงใจผู้ใต้บังคับบัญชาให้เท่าเทียมกัน ไม่มีการแบ่งแยกเป็นหมู่เป็นพวก ตามที่ นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์ (2525 : 21 - 22) ได้ชี้ให้เห็นว่า การจงใจทำให้คนรู้สึกเป็นกันเอง ไม่แบ่งพวก แบ่งเหล่า ผู้บริหารควรปรับสภาพการทำงานให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของคน ให้ทุกคนมีโอกาสได้แสดงความคิดเห็น เกิดความรู้สึกว่ามีความสำคัญต่อหน่วยงาน และมีความเป็นมิตรสนิทสนมกับทุกคน และเป็นผลดีอีกอย่างหนึ่งที่ผู้บริหารวิทยาลัยได้สร้างมาใช้ในการปฏิบัติงาน

2.4 อาจารย์ที่สอนในคณะวิชาสามัญและคณะวิชาชีพ มีทัศนะต่อพฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหาร ทั้ง 3 ด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชูศรี ปัญญามูลวงษา (2541 : 97) ที่ศึกษาพบว่า สภาพความเป็นจริงเกี่ยวกับพฤติกรรมแบบอย่างด้านคุณธรรม จริยธรรมของครูพลศึกษา ตามการรับรู้ของผู้บริหาร โรงเรียน ครูผู้สอนทั่วไป และครูพลศึกษา เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยโดยรวมพบว่า ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษา ใช้วิธีการบริหารโดยใช้หลักกรรมในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ในองค์กร ใช้หลักการเดียวกันในการทำงานร่วมกัน จำเป็นจะต้องใช้หลักกรรมที่สอดคล้องกับหลักมนุษยสัมพันธ์ คือ หลักกรรมสำหรับตนเอง หลักกรรมสำหรับรู้จักผู้อื่น และหลักกรรมในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น ในการทำงานเป็นทีมหรือทำงานเป็นกลุ่มคน

ดังที่ จิราภรณ์ ลิขาว (2543 : 18) กล่าวว่า การดำเนินงานภายในหน่วยงานเพื่อให้บังเกิดผลมากที่สุดนั้น จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจของทุกคนในการทำงานที่มีจุดหมายเดียวกัน โดยใช้หลัก 9 ประการ (ซีเก้า) 1) ความกระฉ่างชัดเจน 2) การสอนงาน 3) การเป็นที่ปรึกษา 4) การสนับสนุนให้ความร่วมมือ 5) การประสานงาน 6) ความสม่ำเสมอ 7) การสื่อสาร 8) ความผูกพัน 9) ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ จึงพอสรุปได้ว่า อาจารย์ที่สอนวิชาสามัญและวิชาชีพ ซึ่งต่างปฏิบัติหน้าที่การสอนอยู่ในสถาบันเดียวกัน มีการใช้ระเบียบบริหาร การจัดการ และได้รับนโยบาย การฝึกอบรมจากหน่วยงานเดียวกัน ซึ่งจะถ่ายทอดนโยบายได้ใกล้เคียงกันย่อมมีทัศนะเกี่ยวกับพฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหาร ไม่แตกต่างกัน

2.5 อาจารย์ที่มีประสบการณ์การสอนต่ำกว่า 10 ปี 10 - 19 ปี และ 20 ปีขึ้นไป มีทัศนคติต่อพฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหาร ทั้ง 3 ด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ มณเฑียร ม่วงศรีศักดิ์ (2535) ที่ศึกษาพบว่า ทัศนคติของครูที่มีต่อการปฏิบัติตนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ข้าราชการครูที่มีอายุราชการแตกต่างกัน มีทัศนคติไม่แตกต่างกัน การที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้น่าจะเป็นผลมาจากสาเหตุดังต่อไปนี้

2.5.1 ในการจัดการศึกษา สถานศึกษาที่สังกัดกรมอาชีวศึกษาทุกแห่งต้องจัดรูปแบบการบริหารงาน โดยยึดระเบียบกรมอาชีวศึกษา ว่าด้วยการบริหารสถานศึกษา พ.ศ. 2529 ซึ่งมีสาระสำคัญเกี่ยวกับหน้าที่ของสถานศึกษา หน่วยงาน ตำแหน่งหน้าที่ในสถานศึกษา เห็นได้ว่าอาจารย์ได้ปฏิบัติภารกิจเพื่อดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นไปตามจุดหมายของหลักสูตรที่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ถึงแม้ว่าอาจารย์นั้นจะมีประสบการณ์ในการสอนที่แตกต่างกันก็ตาม และได้ปฏิบัติภารกิจในการปฏิบัติงานดังกล่าวร่วมกับผู้บริหาร ซึ่งจะเป็นผู้ประสานนโยบาย เป้าหมายของหน่วยงานให้ดำเนินไปในแนวทางเดียวกัน จึงทำให้อาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการสอนแตกต่างกัน มีทัศนคติต่อพฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหารทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการครองตน ด้านการครองคน และด้านการครองงาน ไม่แตกต่างกัน

2.5.2 ในด้านงานบริหารบุคคลในวิทยาลัยอาชีวศึกษานั้น ผู้บริหารวิทยาลัยถือปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ที่มีอยู่ตามระเบียบ กฎหมาย เช่น พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พระราชบัญญัติระเบียบว่าด้วยข้าราชการครู เป็นต้น ข้าราชการครูทุกคนถือปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการเหมือนกัน ไม่ว่าประสบการณ์ในการปฏิบัติงานการสอนจะแตกต่างกันหรือไม่ ดังนั้น อาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการสอนแตกต่างกัน มีทัศนคติต่อพฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหาร 3 ด้าน คือ ด้านการครองตน ด้านการครองคน และด้านการครองงาน ไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา กลุ่มภาคเหนือ มีคุณธรรมด้านการครองคนอยู่ในระดับปานกลาง กรมอาชีวศึกษาและสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา ควรมีโครงการหาวิธีการปรับปรุง ส่งเสริม และปลูกฝังคุณธรรมของผู้บริหารโดยวิธีการต่าง ๆ ให้ดียิ่งขึ้นคือ อยู่ในระดับมากและระดับมากที่สุด โดยมีการจัดประชุม อบรมสัมมนาการพัฒนาคุณธรรมผู้บริหารอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องและมีระบบ โครงการประกวดผู้บริหารที่มีคุณธรรมดีเด่น ผู้บริหารต้องรู้จักการพัฒนาจิตโดยอาศัยหลักธรรมในพระพุทธศาสนา เพื่อช่วยให้จิตมีสมรรถภาพสูง สำหรับเป็นปัจจัยในการบริหารบุคลากร มีการแสดงปาฐกถาสำหรับผู้บริหารประจำเดือน

2. กรมอาชีวศึกษาควรจัดอบรมและสัมมนาผู้บริหารและอาจารย์เกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม เพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงคุณภาพและประสิทธิภาพของงานกรมอาชีวศึกษา ให้ดียิ่งขึ้น

3. กรมอาชีวศึกษาควรพิจารณาทบทวนเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรของกรมอาชีวศึกษา และนำไปปฏิบัติให้สอดคล้องกับแผนการพัฒนางานของกรมอาชีวศึกษา ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2545) ซึ่งยังมีการปฏิบัติค่อนข้างน้อย

4. ควรกำหนดนโยบาย วิธีการ แนวทางในการพัฒนาคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูในรูปแบบที่หลากหลายและเป็นรูปธรรม พร้อมทั้งคู่มือปฏิบัติที่ชัดเจน เหมาะสมกับสถานการณ์ในสังคมปัจจุบัน แล้วดำเนินการพัฒนาอย่างจริงจัง

5. ควรกำหนดนโยบายพัฒนาคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูที่นับถือศาสนาใดก็ตามสามารถปฏิบัติได้โดยไม่ขัดกับหลักศาสนาและวิถีชีวิตประจำวัน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1. ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับคุณธรรมสำหรับผู้บริหาร สังกัดกรมอาชีวศึกษาในหน่วยงานทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

2. ควรมีการวิจัยพฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหารสังกัดกรมอื่น ๆ ในกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อทราบทัศนะของบุคลากรในสังกัดนั้น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณธรรมของผู้บริหารต่อไป

3. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบทัศนะของบุคลากรแต่ละสังกัดที่มีต่อพฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหาร เพื่อทราบและเปรียบเทียบความคิดเห็นแต่ละด้านที่ผู้บริหารพึงปฏิบัติ

4. ควรทำการวิจัยเพื่อหาแนวทางพัฒนาคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของอาจารย์ผู้สอน บุคลากรในสถานศึกษา ชุมชนและท้องถิ่น

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
Pibulsongkram Rajabhat University